

Key words: national consciousness, professional preparation of pedagogues, Ukrainian folk toy, ethno-regional culture.

УДК 811.11'243: 37 (045)

Денисова С. П.,
викладач
Кузьмич О. В.,
викладач
Ніколаєва І. А.,
викладач
(м.Луцьк)

Особливості розвитку міжкультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови

У статті розкрито сутність поняття міжкультурної компетенції. Представлено основні концептуальні позиції вчених, які розкривають його зміст. Автори статті розглядають діалог культур як основну педагогічну умову формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. Описуються умови, за яких формується діалог культур у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови, та причини невідповідності рівня освіти вимогам суспільства. Розкрито суть таких явищ та понять: принципи комунікації, основні функції культури, вплив культури на сприйняття та комунікацію, вплив культури на людську діяльність та розвиток суспільства.

Обґрунтовано методи і технології викладання іноземної мови у контексті міжкультурного підходу до викладання іноземних мов. Проаналізовано навчальний матеріал, що забезпечить перенесення знань із лінгвістики, мовного досвіду, стратегій і досвіду навчання при вивченні іноземних мов. Доведено взаємозв'язок мов та культур та необхідність їх «співвивчення».

Ключові слова: діалог культур, міжкультурна взаємодія, міжкультурна компетентність, міжкультурна комунікація.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Для сучасного інформаційного суспільства характерні процеси глобалізації, інтеграції і міжкультурної взаємодії. Постійно збільшується роль іноземної мови як засобу комунікації та інтеграції у світове суспільство. На сьогодні однією із найактуальніших проблем є розвиток міжкультурної комунікативної компетенції студентів вишів, що надасть їм змогу вільно спілкуватися у міжнародному просторі. Тому за таких умов великого значення набуває проблема професійної підготовки вчителя іноземної мови до участі в різного роду міжкультурних взаємодіях. Все частіше навчальні заклади здійснюють обмін студентами, викладачі організують сумісні проекти і проходять стажування за кордоном, таким чином беручи участь у міжкультурній комунікації та діалозі культур.

У даній статті ми розглядаємо міжкультурну компетенцію як комплекс аналітичних та стратегічних можливостей, який розширює інтерпретаційний спектр індивіду у процесі міжкультурної взаємодії із представниками іншої культури [13, с.23]. Взявши за основу три фундаментальних і найбільш суттєвих аспекти мови: лінгвістичний, психологічний і соціальний, вчені співвіднесли їх із відповідним підходом до вивчення іноземної мови. При цьому під лінгвістичним аспектом мови розуміють її фізичне вираження, тобто звукову або графічну форму. Психологічний аспект вносить у поняття «мова» процесуальний зміст і дозволяє лінгвістам розглядати мову як діяльність, а методистам – навчання іноземної мови як процес формування здатності до мовної діяльності. Виділення соціального аспекту зумовлене соціальною, тобто комунікативною, функцією мови. На думку Дж. Баста, міжкультурна комунікація здійснюється, якщо відправник і одержувач повідомлення належать до різних культур, якщо учасники комунікації усвідомлюють культурні відмінності один одного. По суті, міжкультурна комунікація – це завжди міжперсональна комунікація в спеціальному контексті, коли один учасник виявляє культурну відмінність іншого. Така комунікація викликає безліч проблем, пов'язаних із різницею в очікуваннях і упередженнях, які властиві кожній людині і, природно, різні в різних культурах. Ознаки міжкультурних відмінностей можуть бути інтерпретовані як відмінності вербальних і невербальних кодів у специфічному контексті комунікації. При цьому кожен учасник культурного контакту володіє своєю власною системою правил, що функціонують так, щоб відіслані й отримані послання могли бути закодовані і розкодовані [13, с.125].

Наявність непорозумінь у процесі взаємодії представників різних культур є неминучою. Знання мови співрозмовника передбачає знання культури. Професійна компетентність спеціалістів нової

формації вимагає володіння необхідними знаннями, вміннями, навичками для здійснення міжнародних відносин шляхом налагодження діалогу та взаєморозуміння з іноземними партнерами на високому професійному рівні, а отже, налагодження діалогу культур; толерантного ставлення до мовних і культурних відмінностей співрозмовника, непорозумінь, яких неможливо уникнути під час спілкування з представниками іншої культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Проблема міжкультурної комунікації викликає значний інтерес вітчизняних та іноземних фахівців, представників різних наукових шкіл. Так, концептуальний аналіз сутності, змісту, особливостей і вияву міжкультурної комунікації представлено в працях Т. Грушевицької, П. Донця, І. М'язової, Н. Ларіної, А. Садохіна, С. Термінасової, Л. Кулікової.

Тобто, вимоги сьогодення висувають на перший план культуруутворюючу концепцію вивчення іноземної мови. Дана концепція вивчення іноземної мови пропонує в якості мети навчання оволодіння іноземною мовою для вступу в міжкультурний діалог, ознайомлення та залучення до іншої культури, при цьому вміти представляти свою культуру своєму співрозмовнику, тобто міжкультурну компетентність особистості. Таким чином, міжкультурна компетентність яка формується в процесі навчання іноземній мові з урахуванням культурних та ментальних розбіжностей носіїв мови, в свою чергу, є необхідною умовою для успішного діалогу культур.

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є дослідження засобів розвитку міжкультурної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови, визначення та узагальнення основних теоретичних підходів до інтерпретації змісту діалогу культур як основи формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. Проаналізувати навчальний матеріал, який би найкраще забезпечував розвиток міжкультурної комунікативної компетентності.

Виклад основного матеріалу... У своєму дослідженні ми розглядаємо міжкультурну компетентність майбутнього вчителя іноземної мови як інтегративну якість особистості та сукупність спеціальних знань, міжкультурних умінь та навичок, системи ціннісних орієнтацій, які є необхідними для розв'язання професійних задач та забезпечують повноцінну комунікацію в ситуації міжкультурної взаємодії в стилі співпраці та толерантності [6].

Нагадаємо, що термін «міжкультурна комунікація» (або «міжкультурна інтеракція») вперше використали Г. Трейгер і Е. Голл у праці «Культура і комунікація. Модель аналізу» (1954), де визначали її як ідеальну ціль, до якої має прагнути людина у бажанні якнайкраще адаптуватися до навколишнього світу [2, с. 2]. Однак варто зазначити, що міжкультурні відмінності, проблема співвідношення культури і комунікації цікавили філософів ще з античних часів, а особливо у XVII–XX ст. (Л. Вітгенштайн, Г. Гадамер, І. Кант, Ф. Ніцше, З. Фрейд, О. Шпенглер та ін.) Поняття «міжкультурної компетентності» набуло широкого розповсюдження на початку 1970-х рр., коли відбувалося становлення міжкультурної комунікації як самостійного наукового напрямку. Майже за півстоліття зарубіжні й вітчизняні дослідники, зокрема Н. І. Алмазова, А. В. Анненкова, Б. Р. Могилевич, С. Г. Радул, Ю. В. Яценко, присвятили значну кількість праць вивченню «міжкультурної компетентності» [1, с. 224].

Уперше термін «міжкультурна комунікативна компетентність» було запропоновано Н. Чомськи і Д. Хаймсом.

У 1965 р. Н. Чомськи навів детальне та чітке розмежування двох важливих концепцій, а саме: компетентності й функціонування. На його думку, компетентність визначає рівень засвоєних лінгвістичних знань, а не практичне використання мови. Функціонування ж означає практичне використання мови в специфічних ситуаціях або практичне використання мови в унікальному лінгвістичному середовищі всіма учасниками комунікативного процесу. При цьому основним об'єктом лінгвістичної теорії насамперед має бути саме учасник однорідного лінгвістичного комунікативного середовища. Проте пріоритетним питанням для дослідника залишалася компетентність, а не сама мова [15].

На противагу Д. Хаймс уважав компетентність у визначенні Н. Чомськи виключно мовною компетентністю, яка не може включати все практичне використання мови в унікальному мовному середовищі. Він розглядав мовну компетентність як складову комунікативної компетентності, яка не лише уможливорює процес вивчення мови, а й забезпечує здатність використовувати мову належним чином у процесі комунікативної взаємодії [18].

Однією із важливих проблем міжкультурного спілкування є розуміння актів мовної діяльності в мультикультурному контексті. Акти мовної діяльності, зокрема подяка, вибачення, запитання, варіюються міжкультурно, і належне використання мовних актів є предметом культурних варіацій. Таким чином, успішна міжкультурна комунікація потребує особливих знань носіїв мови щодо значення певних мовних актів.

Знання лише іноземної мови, якою розмовляє інша національна спільнота, є недостатнім для ведення успішної міжкультурної комунікації. Згідно з результатами проведеного дослідження, ми можемо стверджувати, що явище міжкультурної компетентності є надзвичайно актуальним у контексті сучасного глобалізованого світу. Виділяють шість типових послідовних стадій, що вказують на

прогресивний розвиток сприйняття чужої культури у процесі міжкультурної комунікації: заперечення відмінностей культур, захист власної культури, мінімізація культурних відмінностей, визнання та сприйняття існування міжкультурних відмінностей [5, с. 58].

Безумовно, студенти, майбутні фахівці, повинні бути готовими до міжкультурного спілкування із представниками інших країн, до вибору відповідного стилю міжкультурної поведінки та бути здатними до підтримки діалогу, при цьому вміти використовувати та знаходити нестандартні рішення у незнайомих міжкультурних ситуаціях.

Ми погоджуємося з думками тих дослідників, які вважають, що найдоцільнішими методами міжкультурного тренінгу є інтерактивні рольові і ділові ігри, багатоаспектний аналіз специфічних для даної культури комунікативних ситуацій, дослідницькі проекти з міжкультурної проблематики, які можна виконати з використанням наукової літератури або матеріалів з Інтернету, а також на основі свого досвіду після перебування в умовах іншої культури [12, с.19].

Важливість одночасного вивчення іноземної мови та культури країни, мова якої вивчається, підтверджує також В. Гурмаза, наголошуючи на таких принципах їх єдності. Перший принцип реалізується в засвоєнні людиною, що виросла в одній національній культурі, істотних фактів, норм і цінностей іншої національної культури. При цьому важливо сформулювати у студентів позитивне ставлення до отриманої в процесі навчання інформації про країну. Другий принцип – формування у студентів позитивної установки до народу, який є носієм мови, адже вивчення мов починається з метою зближення народів. Третій принцип втілює в собі вимоги цілісності і гомогенності мовного навчального процесу: країнознавча інформація підлягає витягу з природних форм мови і з навчальних текстів і не має привноситися ззовні. Четвертий принцип також пов'язаний із уточненням специфіки країнознавства: країнознавчий аспект викладання реалізує в навчальному процесі філологічний спосіб вторинного пізнання дійсності [7, с.33].

Російський дослідник М. Бергельсон виділяє прикладний аспект у дослідженні міжкультурної комунікації. До принципово прикладних напрямів він відносить вивчення професійної комунікації. Центральне поняття у сфері міжкультурної комунікації – міжкультурна сензитивність (англійською Intercultural sensitivity), її поліпшення в умовах неоднозначності у суспільстві стає важливою складовою професійної придатності спеціаліста. З цією метою було створено велику кількість навчально-просвітницької літератури та міжкультурних тренінгів. Підвищення сенситивності фахівця має відбуватися у декілька етапів:

- 1) спочатку учасники повинні усвідомити, що така проблема існує, за допомогою рольової гри;
- 2) учасники отримують необхідну інформацію про особливості міжкультурної комунікації взагалі і для окремих культур зокрема через вправи та проблемні ситуації, котрі потрібно вирішувати. На даний момент наукові дослідження у сфері міжкультурної комунікації фокусуються на поведінці людей, котрі стикаються з розбіжностями у мовленнєвій діяльності та наслідками цих розбіжностей. Результатами досліджень стали описи культурної специфіки при вираженні та інтерпретації ситуативних мовленнєвих дій комунікантів. Ці описи, у свою чергу, стали основою для створення спеціальних тренінгів, курсів, асиміляторів, котрі допомагають здобути крос-культурну компетентність.

На заняттях з іноземної мови можливо використовувати такі різновиди ігор: сюжетні, ситуаційно-рольові, ділові. У залежності від рівня комунікативних умінь студентів (високий, середній, низький) обираються найбільш адекватні запитання, які вимагають від студентів уміння легко і швидко приймати умови, запропоновані ситуацією, а також імпровізувати. Ділова гра включає в себе імітаційні вправи, ігрове проектування, аналіз ситуації. При цьому формується комплекс комунікативних умінь і уміння відчувати партнера зі спілкування, уміння ідентифікувати себе з ним, знаходити способи досягнення позитивного кінцевого результату. Проведення занять проходить у різних формах: бесіди, конференції, диспути. Ігри створюють для їх учасників умови, за яких студенти повинні усвідомлювати сутність ситуації; визначити особисте ставлення до ситуації; розуміти позицію співбесідника; імітувати ситуацію із реального життя.

На думку А. Садохіна, центральне місце серед процесів глобалізації займає здібність адекватного освоєння культурних цінностей інших народів, оскільки глибина та ефективність цієї взаємодії визначає взаємну зацікавленість партнерів один в одному, можливість задоволення ними своїх потреб та запитів, ступінь їх готовності приймати участь в діалозі культур [11].

Аналіз проблем освоєння іншої культури, культурного шоку і акультурації поставив перед дослідниками закономірне питання про цілеспрямоване навчання, про підготовку людини до життя в чужій культурі і до міжкультурної взаємодії. Для цього, як вважає один із найбільших фахівців із міжкультурної комунікації М. Беннет, потрібно розвинути у людини міжкультурну чуйність. Тому в його моделі освоєння чужої культури акцент робиться на чуттєвому сприйнятті і тлумаченні культурних відмінностей. Це і є міжкультурна чуйність. Людям важливо усвідомити не подібність між собою, а

відмінності, тому що всі труднощі міжкультурної комунікації виникають саме через неприйняття міжкультурної різниці.

Усвідомлення культурних відмінностей, на думку М. Беннета, проходить кілька етапів. На початковій стадії розвитку саме існування цих відмінностей, зазвичай, не усвідомлюється людиною. Потім інша культура починає усвідомлюватися як один із можливих поглядів на світ. У цей час міжкультурна чуйність починає зростати, людина починає відчувати себе членом більш аніж однієї культури. На останніх стадіях розвитку рівень міжкультурної чуйності зростає, оскільки визнається існування декількох точок зору на світ. Далі відбувається формування нового типу особистості, яка свідомо відбирає та інтегрує елементи різних культур [7].

Для того, щоб виробити в процесі професійної підготовки у майбутніх вчителів іноземної мови ціннісне ставлення до цінностей культури країни мову якої вони вивчають, необхідно, насамперед привнести ці цінності в зміст курсу. О. Леонтьєв зазначав, що цінності, що склалися в культурі, є тільки тоді дієвими для людини, коли знайдуть для неї «особистісний сенс». Тільки перетворивши цінності на особистісному рівні, людина здатна проектувати майбутнє [9].

У відповідності до ціннісних орієнтацій одні і ті ж життєві питання можуть вирішуватися по-різному в різних культурах і приводити до різних реакцій, вчинків, думок і оцінок. На нашу думку, важливими параметрами, за якими визначаються ціннісні орієнтації конкретної культури, включають в себе ставлення до природи, часу, простору, діяльності, характеру спілкування, характеру аргументації під час бесіди, особистої свободи та автономності особистості, суперництва, влади, сутності людини.

У процесі оволодіння іноземною мовою студенти також засвоюють матеріал, який демонструє функціонування мови в природному середовищі, мовної і немовної поведінки носіїв мови в різних ситуаціях спілкування і розкриває особливості поведінки, пов'язані з народними звичаями, традиціями, соціальною структурою суспільства, етнічною приналежністю. Насамперед, це відбувається за допомогою автентичних матеріалів (оригінальних текстів, аудіозаписів, відеофільмів), які є нормативними з точки зору мовного оформлення та містять лінгвокраїнознавчу інформацію.

На наш погляд, змістова лінія культурологічно зорієнтованої лінгводидактики повинна охоплювати три структурно-змістових складових діалогу культур: аксіологічна історико-етнографічна складова, яка охоплює такі елементи: а) що розкривають національну унікальність і самобутність українського народу; б) відомості про історичні закономірності процесу взаємопроникнення культурних цінностей, впливу на етнічну культуру інших культур; в) уявлення про процес створення народом національно-культурних цінностей, матеріальних і духовних, що сприяють цілісному розумінню аксіологічних реалій народної культури; г) актуалізація в освітньому процесі етноідентифікуючої функції діалогу культур, етнічної самосвідомості [5].

Слід зазначити, що студентам також важливо знати національно-культурні особливості поведінки іноземця, щоб уникнути можливих конфліктів при міжнаціональному спілкуванні. Таким чином, вивчаючи іноземну мову, студент повинен не тільки засвоїти її лексичні, граматичні та синтаксичні особливості, а й навчитися адекватно до ситуації реагувати на репліки носіїв мови, доречно застосовувати міміку і жести, використовувати формули мовного етикету і знати культурно-історичні особливості країни, мову, якої він вивчає.

Отже, сучасна людина, яка володіє іноземною мовою, виявляється залученою в процес спілкування з іншими людьми, які є представниками своїх культур. Формування міжкультурної компетентності передбачає взаємодію двох культур у декількох напрямках: знайомство з культурою країни, мову якої вивчаєш, за допомогою самої іноземної мови і засвоєння моделі поведінки носіїв іншомовної культури; вплив іноземної мови та іншомовної культури на розвиток рідної мови і модель поведінки в межах рідної культури; розвиток особистості під впливом двох культур. Тобто, як засвідчує проведений нами аналіз, необхідною педагогічною умовою успішної професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови є сформованість у них культури вже у перші роки навчання. Актуальним завданням сучасної освіти є формування студента як культурного посередника в ситуаціях міжкультурного спілкування, як суб'єкта діалогу культур.

Із вище сказаного ми бачимо, що знання про культуру іншої країни сприяють розвитку загальної ерудиції, допомагають краще адаптуватися до іншомовного, полікультурного оточення, що є однією з важливих передумов забезпечення здатності до міжкультурної взаємодії і досягнення взаєморозуміння. Культурологічний компонент у змісті навчання іноземної мови є основою формування міжкультурної компетентності та відіграє суттєву роль у розвитку особистості тих, хто навчається.

Отже, культурологічний підхід до професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови передбачає, що вивчення іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування має бути тісно пов'язане з активним використанням іноземної мови як інструмента пізнання світової культури, національних культур народів, що спілкуються тією іноземною мовою, яку вивчають студенти. Така освіта спрямована

на розвиток світосприймання студентів, на усвідомлення себе як носія певної національної культури, на розвиток духовного потенціалу майбутніх педагогів, їх потреби у самовдосконаленні.

Культурологічний підхід забезпечує інтеграцію засвоєних знань через розкриття потужних зв'язків соціокультурних явищ та процесів, через оволодіння способами та прийомами культурологічного пізнання, яке забезпечує застосування соціокультурних знань у життєвих ситуаціях.

У рамках такого підходу до формування міжкультурної компетентності студентів через культурно-мовну підготовку забезпечується вільне володіння мовними засобами в ситуаціях спілкування, знання загальнонаукової, професійної та загальнополітичної, культурної термінології, вміння працювати з науково-популярною літературою зі спеціальності з наступним використанням іншомовних наукових джерел. З цією метою в зміст навчальної дисципліни повинні бути додатково включені набір навчальних текстів, культурно-мовних зразків, спеціальних тем та іншого мовного матеріалу, що забезпечує передумови культурно-мовної діяльності в іншомовній сфері; комплекс завдань, направлених на розвиток мовних та загальних навчальних умінь, які забезпечують відповідний рівень практичного володіння елементами культурно-мовленнєвої діяльності в іншомовній сфері; список ситуацій з діловим мовленням, що моделюються як засіб підвищення загальнокультурного рівня та рівня професійної й міжкультурної компетенції студентів вишів.

Свою принципову позицію, щодо культурологічного спрямування професійної підготовки вчителя іноземної мови висловив російський науковець Е. Пасов. Він запропонував систему професійної підготовки вчителів іноземної мови, яка ґрунтується на культуровідповідній моделі. На думку науковця, причина невідповідності рівня освіти вимогам суспільства криється, насамперед, у зростаючому розриві між освітою і культурою, оскільки сучасні вчителі передають тільки знання, а не цінності.

Отже, враховуючи основні концептуальні ідеї Е. Пасова щодо підготовки вчителів, зокрема вчителів іноземної мови, передбачає дещо іншу структуру навчального процесу. Зміст системи професійної підготовки вчителя базується не на основі дисциплін, а на основі видів культур (іншомовна, методична, психологічна, педагогічна, філологічна, духовна, соціальна, соматична), які в процесі єднання і створюють професійну культуру вчителя. У кожній із культур необхідно при визначенні змісту освіти виділити всі чотири види культури (знання, вміння, творчість, бажання), розкрити їх зміст конкретно і відібрати те, що увійде в програму професійного навчання [10, с.14-15].

Висновки... Взаємозв'язок мов та культур, необхідність їх «співвивчення» не викликає сумніву. Вивчення іноземної мови повинно сприяти тому, що студент, знайомлячись із чужою культурою на заняттях, пізнає її, і при цьому краще може зрозуміти свою. Слід зауважити, що істотні особливості мов відкриваються при порівнянні як мов, так і культур. І якщо мовний бар'єр є очевидним, то бар'єр культур стає явним лише при зіткненні або зіставленні рідної культури з чужими, відмінними від неї.

Список використаних джерел та літератури:

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин. – М.: Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Библер В.С. Культура. Диалог культур: опыт определения / В.С. Библер // Вопросы философии. 1989. – № 6. – С. 29-43.
3. Библер В.С. Нравственность. Культура. Современность: (Философские размышления о жизненных проблемах) / В.С. Библер. – М.: Знание, 1990. – 64 с.
4. Библер В.С. Философ и поэт [Електронний ресурс] / В.С. Библер // Центр «Диалог культур XXI». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.culturedialogue.org/drupal/ru/node/470>.
5. Горіна Ж.Д. Мовленнєвий портрет особистості майбутнього словесника / Ж.Д. Горіна // Вісн. Глухівського держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Глухів: ГДПУ, 2009. – Вип. 13. – С. 40-46.
6. Гринкевич Т., Цюра С. Педагогічна взаємодія у специфіці полікультурного середовища / Т.Гринкевич, С. Цюра // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2005. – Вип. 19. Ч.1 – С. 156-165.
7. Грушевицкая Т.Г., Попов В.Л., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации: Учебник для вузов / под ред. А.П. Садохина. – М.: Юнити-Дана, 2002. – 352 с.
8. Гурмаза В. Роль міжкультурного аспекту у викладанні іноземної мови / В. Гурмаза // Підвищення рівня науково-дослідної діяльності обдарованої молоді: наук.-практ. семінар: квіт. 2007р.: тези доп. – Миколаїв: МДАУ, 2007. – С. 32-33.
9. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. / А.Н. Леонтьев – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
10. Пасов Е.И. Программа-концепция коммуникативного иноязычного образования. «Развитие индивидуальности в диалоге культур» / Е.И. Пасов. – М.: Просвещение, 2000. – 161с.

11. Садохин А.П. Компетентностный подход в диалоге культур: сущность и базовые показатели / А.П. Садохин // Межкультурный и межрелигиозный диалог в целях устойчивого развития. Материалы международной конференции. – М.: Изд-во РАГС, 2008. – С. 251-255.
12. Яценко Ю.В. Сутнісний зміст формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ / Ю.В. Яценко // Вісн. Черкас. нац. ун-ту імені Богдана Хмельницького. Сер.: Пед. науки. – 2009. – Вип. 149. – С. 57–59.
13. Basta J. The role of the communicative approach and cooperative learning in higher education/ J. Basta // Facta Universitatis. Series: Linguistic and Literature. – Vol. 9. - № 2 – 2011. – P. 125-126.
14. Byram M. Assessing intercultural competence. Sprogforum. – 2000. – No. 18. – Vol. 6. – P. 8-13. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intel.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum,Espr_nr18.html.
15. Chomsky N. Linguistics and Cognitive Science : Problems and Mysteries / N. Chomsky // The Chomskyan Turn / [ed. A. Kasher]. – Cambridge, Mass. : Basil Blackwell, 1991. – P. 26–53.
17. Fenner A. Intercultural awareness as an integral part of foreign language learning. In: oherence of principles, cohesion of competences. European Centre for Modern Languages: Council of Europe Publishing. – 2006. – P. 40–59.
18. Hymes D. On Communicative competence. London : St.John's Press. – 1971.
19. Penny Ur. A Course in Language Teaching / Ur. Penny. – P.: Cambridge University Press, 1991. – 375 p.

Транслітерований список літератури:

1. Azimov E.H. Novyy slovnyk metodichnykh terminiv ta kontseptsiy (teoriya ta praktyka navchannya mov). M.: Izdatelstvo IKAR, 2009. 448 p.
2. Bybler V.S. Kultura. Dyaloh kultur: opyt opredelenyya. *Voprosy fylosofyy*. 1989. Volume 6. pp. 29-43.
3. Bybler V.S. Nравственность. Kultura. Sovremennost: (Fylosofskiye razmyshlenyya o zhyznennykh problemakh). M.: Znannya, 1990. 64 p.
4. Bybler V.S. Filosof i poet. Tsentr «Dyaloh kulturXXI». [Elektronnyy resurs] Access: <http://www.culturedialogue.org/drupal/ru/node/470>.
5. Horina ZH.D. Lihvistychnyy portret osobystosti maybutnoho slovnyka. Visn. Hlukhiv derzhavnyy ped i-y seriyi: pedahohichni nauky. Hlukhiv: VVP, 2009. Issue 13. pp. 40-46.
6. Hrinkevych T., Tsyura S. Pedahohichna vzayemodiya v spetsyfitsi bahatokulturnoho seredovishcha. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ye pedahohichnoyu. 2005. Issue 19. Part 1. pp 156-165.
7. Hrushevitska T.H., Popov V.L., Sadokhin A.P. Osnovy mizhkulturnoyi komunikatsiyi: pidruchnyk dlya serednikh shkil / pid red. A.P. Sadokhina. M.: Unit-Dana, 2002. 352 p.
8. Hurmaza V. Rol mizhkulturnoho aspektu v vykladannya inozemnoyi movy. Pidvysychennya rivnya naukovo-doslidnoyi diyalnosti obdarovanoyi molodi: nauk. -prakt. seminar: kvit. 2007.: tezy dop. Mykolayiv: MDAU, 2007. pp. 32-33.
9. Leontev A.N. Deyatelnost. Soznanye Lychnost. M.: Polityzdat, 1975. 304 p.
10. Pasov E. I. Prohrama-kontseptsiya komunikatyvnoho inozemnoho osvity. «Rozvytok individualnosti v dialohe kultur». M.: Prosveshchenye, 2000. 161 p.
11. Sadokhyn A.P. Kompetentnostnyy pidkhid u dialozi kultur: sutnist ta bazysni pokaznyky. Mezhhkulturnyy ta mezhrელიhnyy dialoh u tsilyakh stiykoho rozvytku. Materialy mizhnarodnoyi konferentsiyi. M.: Yzd-vo RAHS, 2008. pp. 251-255.
12. Yashchenko YU. V. Sutnisnyy zmist formuvannya inshomovnoyi komunikatyvnoyi kompetentnosti u studentiv VNZ. Visn. Cherkas. nats. Un-tu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Ser.: Ped. nauka 2009. - Volume. 149. pp. 57-59.

Аннотация

Особенности развития межкультурной компетентности будущего учителя иностранного языка

Денисова С. П., Кузьмич О. В., Николаева И. А.

В статье раскрыта сущность понятия межкультурной компетенции. Представлены основные концептуальные позиции ученых, которые раскрывают его содержание. Авторы статьи рассматривают диалог культур как основное педагогическое условие формирования межкультурной компетентности будущего учителя иностранного языка. Описываются условия, при которых формируется диалог культур в процессе профессиональной подготовки будущих учителей иностранного языка, и причины несоответствия уровня образования требованиям общества. Раскрыты сущности следующих явлений и понятий: принципы коммуникации, основные функции культуры, влияние культуры на восприятие и коммуникацию, влияние культуры на человеческую деятельность и развитие общества.

Выявлены основные методы и технологии преподавания иностранного языка в контексте межкультурного подхода к преподаванию иностранных языков. Проанализирован учебный материал, который обеспечит перенос знаний из лингвистики, языкового опыта, стратегий и опыта обучения при изучении иностранных языков. Доказана взаимосвязь языков и культур и необходимость их «взаимообучения».

Ключевые слова: диалог культур, межкультурное взаимодействие, межкультурная компетентность, межкультурная коммуникация.

Summary

Peculiarities of Intercultural Competence Development of the Future Foreign Language Teacher

Denysova S.P., Kuzmych O.V., Nikolaieva I.A.

The article reveals the essence of the concept of intercultural competence. The basic conceptual positions of scientists, who reveal its contents, have been presented. The author of the article considers the dialogue of cultures as the main pedagogical condition of forming the intercultural competence of the future foreign language teacher. The conditions under which the dialogue of cultures in the process of training of the future foreign language teachers is formed, and the reasons for the inconsistency of the educational level with the requirements of the society have been described. The essence of the following phenomena and concepts has been revealed: principles of communication, basic functions of culture, influence of culture on perception and communication, influence of culture on human activity and development of the society.

The basic methods and technologies of teaching a foreign language in the context of the intercultural approach to the teaching of foreign languages have been revealed. The educational material, which will provide transfer of knowledge on linguistics, language experience, strategies and experience of teaching when learning a foreign language, has been analyzed. The interrelation of languages and cultures and the need for their “learning simultaneously” have been proved.

Key Words: dialogue of cultures, intercultural interaction, intercultural competence, intercultural communication.

УДК 378.147.091.313:780.616.433

Глініцька Н.С.,
канд. пед. наук, доцент
(м.Хмельницький)

Використання проектного методу у фаховій підготовці піаністів у музично-педагогічних вищих навчальних закладах

У статті розкрито використання проектного методу в музичній педагогіці. Метод проектів, який виник у кінці XIX століття, продовжував розвиватись у середині XX століття, на сучасному етапі починає набувати поширення в нашій країні. Метод проекту входить до інноваційних методів, які сприяють професійній підготовці студентів-піаністів у навчальних закладах вищої освіти. Виділено основні вимоги до цього методу: наявність проблеми (завдання); практична, теоретична, музично-пізнавальна значущість; самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів; структурування проекту; використання дослідницьких процедур.

Розглянуто основні типи проектів: дослідницький; музично-творчий; ігровий; інформаційний; практичний. Визначено етапи проектного методу: підготовчий (вибір теми); планування; самостійне дослідження; підсумок. Розкрито практичний аспект використання проектного методу на молодших та старших курсах підготовки студентів-піаністів на факультетах мистецтв. Практичне використання цього методу є дієвим способом підвищити ефективність процесу навчання, сприятиме не лише професійному розвитку студентів, але і підвищенню кваліфікації викладачів.

Ключові слова: метод проекту, студенти-піаністи, фахова підготовка, інноваційні методи, музична педагогіка

Постановка проблеми в загальному вигляді ... Введення в шкільну освіту програми «Нова українська школа» ставить перед вищими навчальними закладами нові завдання, що спонукають вищу освіту до навчання майбутніх вчителів, які мають відповідати вимогам сучасного ринку праці. Традиційна система навчання заснована на передачі готових знань і, на жаль, мало орієнтована на студента. Тому сучасна освіта потребує якісної підготовки високопрофесійних фахівців нового рівня.